

Iru albiste

GIZONAK GAI BIZI BAT EGIN DU KIMIKAZ

IPAR Ameriketako zientzilari talde batek ikargarrizko bultzakada eman dio bizitza billaketari.

Lan sakon hau Lotazilleko «Proceeding of the National Academy of Sciences» izeneko aldizkarian agertu da ta hiru jakitunek egiña izan da, haien artean doktor Arthur Kornberg. Nobel Saridun biokimikalari ospetsua.

Azterlariok, beren eskuz, ADN edo azido desoxirribonukleiko molekula bat sortu dute, Izadian dagoanaz antz eta izakera berdintsua dadukana. Molekula honek bere antzeko molekulakume asko sortu daroa belaunaldi askotan.

Dakigunetik ADN Zelulen nukleoan gai nagusia da ta zer ikusi itzala du izakeraren karakteristikien komunikatzean. Beraren bidez gurasoek beraien antzeko seme alabak sortzen dituzte-ta.

Lan honegaz hamaika urteko ahalegiñek beren garaipena eduki dute. Orduan doktor Kornbergek ADN sintetiko erdietsi zuen baiña hura hilla zala esan zeitekean, beraren antzeko kumerik egiten ez baitzuen. Hala ere hargatik 1959'gnek Nobel Saria emon zioten Osagintza arloan.

Bere lanak Estatu Batuetako Zientzi Babesetxeak eta Osasun Institutuak lagunduak izan dira.

Azterlari talde honetan jaun famatuok ditugu: Txikagoko Unibertsitateko doktor Mehran Goulian; Doktor Kornberg, Stanfordeko Biokimikalari nagusia ta doktor Robert L. Sinsheimer, Kaliforniko Teknologizko Institutukoa.

Doktor Sinsheimerrek «bizidun» molekula sintetikoaz ihardun zuen ta bere biologizko eragikortasuna probatu zuen beste probabilitate alfer guztiak bazterturik.

Sintesis bidez lortu zuten ADN hura birus batena izan da, bost edo sei geneduna (giza-ADNak milloika daduzka).

Birus berri honek beste bizidun baten lepotik bizi behar zuen ta horretarako bakteri bategan sartu zuten hiru doktorrek. Bertaratu ez gero beraren antzeko birusak sortu zituen bakteri haren bizkarretik, ta bere kumeek ere beste kumeak sortu zituzten geroago ta honela luzaroan, beste edozein birus natural bezala.

Esan beharrik ere ez dago, argipen honegaz bizitza gero hurbillago ikusten da ta laister irakur ahal izango dukegu, nunbait, nun edo nungo ihardutokietan bizitza osorik erdietsi dala kimika dala bitarte.

Gizonaren argipenak bide berriak urratzen ditu egunero beraren izpiritu jakinguratsu ta langillea erakutsiz.

ARGI BERRI BAT GOLGIREN APARATUARI BURUZ

Aspaldian misteriotzat edukiten zana gaur egun argitu da ongi. Zelularen arloan Golgiren aparatua, 1898'garren urtean Golgi izeneko fisiologilariak topatua, ezkutapen beltza izan zan.

Beronen zeregiñari buruz oso gitxi genkien, hobeki esan guztiak bada ez badako ustekizunak baiño ez ziran. Aparatu sare antzeko hau zidarrezko ta osmiozko galtz batzuekin tintatzen da, argazki klitxetak bezala ta txikikuskiñaren menean agertu. Hala ere bere funtzioa illuna zan.

Gaiñera aparatua hau oso txikia izaten da zelula askotan ta batzutan ez da ikusten.

KRONIKAK

Ameriketako A. B. Novikov biologilariak, elektronikazko txikuskiniñaz baliaturik, klarki erakutsi du nola aparatu hau zelula guztiengan agertzen dan ta baita bere misioa ere.

Optikazko mikroskopiorako eziña zana ahal izan da elektronikazkorako. Novikoven lanaz aurkitu da enzima berri bat aparatu honetan «tiamin pirofosfatatua» (T. P. P.) ongi nabari izana berunezko fosfatoak utziriko puntu beltzengatik.

Erradio-isotopoak harturik beraren jokoari jarrai zaika ta orain ba dakigu zehazki zer egiten duen orain arte hain misterios zan gorpuzki hau.

Bere zer egiña mintz fiñak sortzea da, zelulak ixuri nahi duen gai eta ondakiñak inguratu ta jagoteko, ta gero zelularen mintz nagusiraiño heltzean mintz biek zulo bakar bat idikiten dute dalako gai hori kanpora botatzeko.

Honela, beraz, ongi dakigu azkenean zertarako zan korpuzki saredun ta harrigarri hori.

IGAZKO NOBEL SARITUAK OSAGINTZAN

George Wald, Harvardekoa; Keffer Harline, New Yorkeko Rockefeller Unibertsitatekoa, amerikarrak biak, eta Stockholmeko Granit jaun suedar jakituna izan zitzaizkigun igaz Nobel Saridunak.

Hirurak begiari buruz egindako lanengatik.

Irakasle Waldek azaldu du erretiñaren pikmentuen izakera. Dirudienez, tintura hau opsiña deritzan proteiñaz egiñak dira ta A bitamin mota batez (erretinena). Argiaz osogarri biok bereiztu egiten dira ta bereizte hontan sortzen dan energia bururaiño doa optika-kirioaz, ikustea emonaz. Geroxeago osogarriok berriz elkar-tzen dira. Berau begiko makillatxoetan gertatzen da. Konoetan, berriz, hirutariko koloreak dira, gorria, urdiña ta berdea bereiztekoak.

Doktor Granitek aztertze mardulak eta sakonak egin ditu erretiñeko zelulen elektrika-aldatzeetaz, argitan diranean.

Azkenez, Harlinek ederki agertu du zelan erretiñeko zelula bat argitan jartean albokoak moteldu egiten diran ta horretara zentzutasuna gixiaz itxurak hobeki lotzen diran begian.

«A» izeneko bitamiña, guriñean, zaiñorian ta ortuari berdeetan aurkitzen da. Aspaldian jakin da bitamin honen faltarik begi geixotasunak zetozala baiña zergatia orain arte ez zaiku argitua.

Xabier KINTANA